

... in septemana - marcuri -
... si dominica; in septemanele cu
... sabbatori inse numai de doue ori.

Prețurile pentru monarhia:
 unu anu . . . 10 fl. — cr. v. a;
 diugetate de anu 5 " — " "
 unu patrariu . . . 2 " 50 " "
Pentru Romania si strainetate:
 unu anu . . . 30 franci;
 diugetate de anu . . . 15

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la si prin onto
 corespondenti ai nostri, la tote postele, si
 de a dreptulu la Redactiune, Stationsgasse
 Nr. 1. unde sunt a se adresá tote câte
 privescu foia. Cele nefrancaie nu se pri-
 mescu, cele anonime nu se publica.

Pentru anuncie si alte comunicatiuni de
 caracteru privatu, se raspunde câte 6 cr. de
 linia; repetirile se facu cu pretiu scadutu.
 Tasea eroniale de 30 cr. v. a. pentru
 o data, se anticipa.

Notare de prenumeratiune la „Albina,”

pre patrariulu alu II-lea, ce se
 repu cu 1. aprilie, unde ni espirara peste
 de abonemente.

Pretururile si conditiunile se vedu in
 cartariulu foii.

Pentru mai usiora orientare a celor
 spectivi, insemnamu, ca adresele dom-
 lor, ale caroru prenumeratiune espira
 diu'a de 31 martiu a. c. sunt notate cu
 M. mare. Rogamu deci a grabi cu
 inuarea innoirii de prenumeratiune,
 p. de prenumeratiuni noue.

Redactiunea.

Insciintiare

mailoru deputati la Sinod. epar. din Ca-
 ransebesiu.

Din partea mai multoru domni deputati ni
 ere a publica, cumca este de celu mai mare
 resu, ca toti p. t. dd. deputati deja pre-
 ineca la 11 ore nainte de mediadi se fie in
 ransebesiu, ca astfelu inca in acea di Si-
 ulu se-si pota incepe activitatea formale,
 candu mandatele si constituindu-se, apoi
 tienendu o conferintia asupra celor de
 du dilele venitorie, pentru ca tote se se
 deslegá cu inlesnire, promptu si in cea mai
 armonia, de ora-ce obieptele sunt multe
 gravi, er siedintiele, dupa esperiinta tre-
 ului, si asiá nu se potu continua mai multu
 3-4 dile!

Din insarcinare:
 Redactiunea.

Budapesta, in 19/4 aprilie n. 1876.

Ochii domniloru magiari sunt atien-
 in tempulu de astadi mai multu casi
 candu spre Viena, caci ieri se re-ince-
 a consultarile intre ministrii magiari si
 triaci asupra cestiunilor cardinali con-
 verse, si astadi-mane au se se ide otariri
 nitive sub presidiulu Majestatii sale, du-
 ce consultarile intrerupte sambata nainte
 pasci au dusu cu greu mare pan' la
 statarea diferintielloru! er de aici nu
 potu face nici unu pasiu mai departe,
 vindu nici din o parte a se lasa la
 concessiuni. In urm'a acelor consultari eta
 cam cum esa, cum se ascute cestiunea:

Tisza si cu ai sei redica pretensiuni
 erate, atatu in privintia tarifelloru, catu
 in privintia tractarii articelloru de con-
 nu, precum specialmente si incatu pen-
 infiintierea unei *bancæ nationali* magia-
 nse *Auersperg* si cu ai sei tiene mortisiu
 respingerea pretensiuniloru magiare,
 langa tote amenintiarile lui Tisza.

Apoi de aici se nascu feliu de feliu de
 binatiuni si deductiuni. Astu-feliu ma-
 ti din a loru parte amenintia cu pare-
 dualismului si adoptarea uniunei per-
 la, adeca cu totalea separare de Aus-
 politicamente si financialmente. Dar
 loru nemti nici ca li pasa, bag-sema sciu,
 magiarii prin nebuniile loru de 9 ani au
 tu si s'au demoralisatu, incatu nu mai
 ave nici curagiulu, dar nici potintia

de a se separa de Austria. Er facia de ace-
 st'a, crediendu magiarii ca nemtii de peste
 Laita s'era dora concessiuni dela *altu mi-
 nisteriu*, ce ar urma celli liberale-tiszaianu,
 se grabescu din tote partile, chiar si din
 cele opusetiunali, a face declaratiuni so-
 nore si positive, ca nu *existeste sub ceriulu
 Ungariei barbatu, cu casu patriotismu in
 peptu, care se fie plecatu pe cutedie tocmai a
 face neamtiului in acestu, causa concessiuni
 mai mari, de catu pe catu pote face Tisza.*

Noi n'avemu se se amestecamu in
 treb'a domniloru nemtii magiari; nici ca
 dau ei ceva pe vocea nostra, precum apoi
 nici noi nu damu nemtu pe seriozitatea
 loru si si mai pucinu pe mintea si patrio-
 tismulu loru, sciindu noi, ca tote argumen-
 tele si afirmatiunile loru sunt „*humbug*,”
 nici ca staruindu ei la binele monarchiei, a
 tierelloru si poporeloru, si numai la lacomi'a
 si lupi'a loru, din coltu neamtiului, din
 coce de Laita a oligarchului magiaru. Dar
 in aceste momente, in cari votulu Monar-
 chului are a decide, daca ni s'ar cere sva-
 tulu, noi am dice MSale francamente:
*Ceremu se consideri tierelle si poporele de din
 coci si de din colu de Laita de egalmente ale
 Tale si se le amministriata pe atari, nici pe
 un'a paris favorindu si nici pe cealalta in-
 grevandu peste dreptate un'a fiindu legea,
 un'a patri'a, un'a credint'a si tendint'a po-
 litica de sus pana dios: tota caus'a de certa a
 disparutu. Se pote asiá, suntemu capabili a
 ne acomoda asiá: bine; nu se pote, nu sun-
 temu capabili de acest'a, si voia si potes-
 tatea suprema majestatea nu este in stare
 a ne constringe la acest'a: atunci or'a ul-
 tima a Monarchiei abisburgice a batutu!*

Astu-feliu cugetamu noi, ast'a este
 pro gram'a politica si finantiaria a nostra,
 nu de ieri si de alalta ieri, ci de multu,
 si ea totu mai tare se confirma prin eve-
 neminte. In ea essiste unu adeveratu pa-
 triotismu, superiore humbugului domnescu
 de astadi.

Scirile mai noue ce ni aducu foile
 dom niloru despre decursulu conferintielloru
 din Viena sunt pre deplinu nemangaiato-
 rie. Se telegrafedia adeca din Viena, ca
 conferintiele de ieri si astadi, intre mi-
 nistrii austriaci si magiari, n'au dusu la
 nici unu rezultatu, despre ce reporta fie-
 care parte MSale, er ministrii magiari
 es pun endu-si totu de odata pretensiunile
 minim ali, mane vor se se intorca acasa,
 for a a fi ispravitu ce-va!

Diet'a Ungariei* mane si-reincepe sie-
 dintiele, si dupa cum ni spunu foile dniloru,
 in decursulu acestei septemane se va incepe
 desbaterea asupra impartirii ca-
 nicipielloru; de asemenea se medy, ca guver-
 nulu va presentá Dietei, totu, decursulu ace-
 stei septemane, unu reportu in re rezultatulu
 conferintielloru din Viena.

Buletinulu off. in m. ru de dominec'a
 trecuta publica o ordinatiune ministeriale, prin
 carea erasi se stergu 22 tri. alie, si anume
 dela 31 maiu a. c. inceta au jubnalielle din:
 Aiudu, Siemnitiu, Sambata, re, Siolna, Baia,
 Altend urg-ulu ung., S. Go, rd, Gyongyös,

Homona, Caréii-mari, Baia-mare, Simleulu-
 Selagianu, Macáu, H. M. Osiorheiu, Borosiu-
 Ineu, Baia-de-Crisiu, Oravitia si Versietiu,
 er dela 30 iuniu a. c. inceta cele din: Si-
 ghisiora, Mediasiu, L. Snu-Nicolau si Cubi-
 nulu-inferiore, impartindu-se teritorielle tutu-
 roru acestora la trebunalielle invecinate. —

Vaietele asupra peiderii tribunalielloru
 au si inceputu a resuna si de asta-data din
 tote partile; nici nu e mirare, candu se scie
 ca economiele ne'nsemnate, ce face statulu
 prin aceste reduceri, nici pe departe nu
 ajungu la perderile ce se casiuina tienuturi-
 loru de pe unde se stergu tribunalielle. Dar
 ce se faci, daca politic'a, ce ne ruinedia de 9
 ani, nu gandeste la binele poporului si a
 tierrei!

In Romania n'a isbutitu incercarea de a
 se forma noulu ministeriu cu dlu G. Vernescu.
 Caus'a fu, caci Domnitoriulu din capulu locu-
 lui ceruse ca dlui I. Bratianu se nu i se dee
 ministeriulu de interne, er dupa ce se fece
 acest'a, pretinse modificari in list'a presentata,
 si anume ceru ca dlui D. Sturdia — carui-a
 se dede ministeriulu de finantie — nici se
 nu intre in cabinetu, precum de asemenea
 nu se invoi a primi la ministeriulu de res-
 belu pe dlui I. Bratianu, desi acest'a primise
 acestu ministeriu numai ca transitiune pana
 la gasirea unui militariu, care se imparte-
 siesca opiniunile ministeriului oposetiunii in
 cestiunile amministrative si de organizare.
 Astu-feliu apoi dlui Vernescu, — care com-
 pusesse unu ministeriu din barbatii cei mai
 insemnati ai Romaniei, precum M. Cogalni-
 ceanu la esterne, I. Ghica la justitia, Mano-
 lache Costache la lucrarielle publice, E. Sta-
 tescu la instructiune, — nepotendu face con-
 cessiunile cerute de Capulu statului, si-de-
 puse mandatulu.

In urm'a acestora Domnitoriulu a in-
 sarcinatu cu formarea ministeriului pe gen.
 Florescu, carele — luandu asupra-si minist-
 teriulu de resbelu si interne — compuse
 urmatoriulu ministeriu: gen. Tellu la finan-
 tie, Vioreanu la justitia, Cornea la esterne,
 Orescu la culte si instructiune, gen. Gher-
 ghelu la lucrarielle publice.

Acestu ministeriu inse cu greu se va pote
 sustiene, ne-avendu majoritate in corpurile
 legiuitore, cari su-conchiamate la sesiune
 straordenaria pe 27 l. c.; se vede a si fi unu
 ministeriu de transitiune.

Scirile mai noue din si despre Oriente
 sunt din cele mai neliniscitorie. De o parte
 in Herzegovina dupa espirarea armistetiului
 se incepura de nou inimicitiele, reportandu
 crestini mai multe invingeri partiali; er de
 alta parte in Bosnia rescol'a se afirma de
 totu mai bine organizata, dispunendu rescu-
 latii, la nru peste 10,000, pana si de mai
 multe tunuri, precum apoi nисуindu a se
 pune in legatura cu cei din Herzegovina. Er
 facia de acestea, Herzegovinenii credu, ca
 principele Muntenegrului, dupa ce elu medi-
 loci armistetiulu, prin care se dede turcului
 tempu se se mai intaresca, acuma in carendu
 va se repare gresiel'a, nu numai dandu-li
 loru ajutorie pe sub mana, dar chiar pasindu
 pe facia in actiune; de asemenea Bosniacii
 afla, ca Serbia celu multu pan' la Sany-
 Georgiu are se intre in actiune. Si aceste

speranție întărescu tare pe resculati, mai alesu sunandu-se ca pozitivu, că Serbia va se între în acțiune câtu ce va vedé, că rescolatii reporta mai multe invingeri asupra turcilor; tocmai de aceea apoi resculatii si-si încorda acú tote poterile.

O telegrama mai noue din Constantinopole ni spune, că Mouhctar-pasi'a, mergendu la ordinu cu trupele sale cătra Gacico pentru a scapá Nicșiciulu încun-giuratu de insurgenti, în mersulu seu avú multe loviri cu resculatii, în a carora parte luptara si 7000 de ostasi regulati si bine-organisati ai principelui din Muntenegru; astu-feliu dara se vede că principele Nechita a pasitu dejá în acțiune contra turcului!

O voce straina, dar competente, despre virtutea militare a Romanului în armat'a Austro-ungara.

„Pecátu de eminente ostasiu este Serbulu, pe atátu de pucine virtuti militari posiede Romanulu: ast'a-i cunoscutu prea din destulu, mai alesu în armat'a austriaca. . . Regimente romanesci n'au seceratu nici candu lauri contra neamicilor: ast'a o scie tota lumea.“ — Aceste cuvete nedrepte am aretatu în nrulu 30 a foiei nostre că le-a scrisu unu dnu I. v. W. în latit'a gazeta de Augsburg, si acolo am adausu: „Noi suntemu convinsi, că cetindu aceste cuvete ori-care oficiar, bine instruitu, din armat'a austriaca imperatesca, va eschiamá cu indignatiune: „Autoriulu este séu unu ignorante séu unu ciarlatan, séu ambele împreuna!“ Venimu acú a publicá aici o corespundintia din Castriferiu, carea ni impartsiese judecat'a unui strainu, si inca croatu, despre virtutea militare a Romanului. Atragemu deci atentiunea publica asupra acestei corespundintie, carea facia de nedreptatirea ce ni se fece în „Gazet'a de Augsburg ni comunica judecat'a competente a unui strainu despre virtutea militare a Romanului în armat'a austro-ungara. Éta deci corespundintia de sub întrebare:

Eisenstadt, în 5 aprile 1876.

„Poterea armata a ori-carui statu reprezenta în modu eminent poterea de viétia a poporului din care a esitu. — Ostasimea de nationalitate romana, reprezenta poterea de viétia a poporului romanu.“

Purcediendu din acestu punctu de vedere, voiú se comunicu publiculu romanu ceva despre regimentulu alu 50 de infanteria romanu, cu numele de *Baden* si cu simbolulu „*Virtus Romana Rediviva*.“

La finea lunei trecute veni aici din Siopronu multu meritatulu si respectatulu nostru colonelu *Georgiu Murgici*, de nationalitate croatu, pentru de a inspiciá batalionulu alu II. a acestui regimentu, care se afla aici în garnisiune; e de însemnatu adeca, că batalionulu I. d' împreuna cu comand'a regimentului (Stab) se afla de presinte dislocatu în Siopronu, alu II. aici, ér alu III. în Posionu.

Mai antaiu essaminá dlu colonelu companiele un'a dupa alt'a din tóte obiectele militari prescrise pentru semestrulu scólei teoretice de érna, si suprisu fiindu de respunsurile cu deplina cunoscentia si precise — pona si din geografia, fisica si mesurile metrice — a ostasiloru romani, doná pre mai multu cu sume mai mici de bani, esprimendu totu odata multiamita sa zelosiloru si neobositoru dñi oficieri pentru progresulu frumosu.

Bravii Romani ardeleni dederu deci si cu acést'a ocaziune, ca în totu de-a-un'a, probe de perseverantia intru implinirea detorintieloru de ostasi, dovedira si acú că Romanulu pururia a sciutu se implicésca tóte ordinele mai mariloru sei, fie fostu acelea câtu de gravi si stricte, numai se fie date în sensulu

legiloru; se aretara în fine si de asta-data, ca în totu-de-un'a, demú de onorificulu simbolu „*Virtus Romana Rediviva*“ care l'a datu acéstui regimentu impenatulu Iosifu alu II. candu l'a scose mai antaiu în contra Turciloru, declarandu pe ostasii Romani de descendentii ai legiuniloru Romane si asecurandu-i totu odata că sub imperiulu seu va fi „*Salva Romuli Parva Nepos*“ *)

Dupa ce se buclá dlu colonelu de progresulu ostasiloru romani în cele teoretice, ordoná trei marsiuri giple, în trei dile urmatórie dupa olalta, sub asistintia dsale. Tóte trei marsiuri se poteau cu dreptu cuventu numi grele, de óre-ce la tóte trei porniramu desdemantia si avendu numai 3 óre pausa, abia sér'a la 10 óre re-întrseram in casarna. Si romanii nostri cu adaverata virtute militara, cu voia si bucuria calcara drumulu ce se întindea lungu inaintea lor.

Alu doilea marsiu greu lu-avuram spre Siopronu si naintandu pona la diumetatea drumulu între Siopronu si Eisenstadt (circa 20 kilometre) ne înteluram cu I. batalionu cu care, dupa ce ne întemina cu music'a prin nationalulu „*Marsiu alu unirei*“, ne întruniram in castru liber.

Ací dñulu colonelu *Murgici* dede dñiloru oficieri unu prandiu ostasiescu de câmpu, éra fecioriloru le dede pane, clisa si vinu. Cu acést'a ocaziune tienú dñulu colonelu mai multe toasturi, inchinandu primul pocalu pentru Monarchulu si Prea înalt'a-i familia, ér alu doilea pocalu lu-inchiná pentru iubitul si eroiculu seu regimentu romanu, dicendu între altele: „*Mi-tienú de cea mai mare onóre a stá în fruntea unui regimentu, carele mai bine de unu seclú, adeca dela întemeierea si formatiunea lui din anulu 1763, si pona astadi, a datu celea mai eminenti probe de credintia, de bravura, de perseverantia neinduplicate si de ascultare; carele de atatea ori a trecut cu mare gloria praste multe campuri de batalie, calcandu sub petiúra pre inamiculu patrii si a tronului, încátu fiii acestui regimentu se potu numi cu mandria descendentii anticeloru legiuni si colonie ale Romei; de a carui istoria suntu legate multe fapte de barbatia, bravura si eroismu, si carele în totu-de-a-un'a a fostu gat'a, — si sum convinsu că va fi si de ací inainte, a-si versá sangele si a-si dá viétia pentru patria sa si monarchulu seu; — me simtu ferice dicu, a stá în fruntea unui regimentu carele pórtá cu mare mandria la drapelulu seu medali'a de auru pentru fidelitatea si constantia sa, uniculu decorotu astu-feliu în tóta armat'a.* Inchisaiu deci eschiamandu cu fie-ertatulu colonelu si fostulu bravu comandante alu acéstui regimentu, *Carolu Schweiger*, cadiutu la Cústoza în 24. Iuniu 1866: „*Simbolulu vostru se fia celu care a fostu si a mosiloru si stramosiloru vostri. Totulu pentru patria, totulu pentru imperatu. Loru se pastrámu iubirea si credintia nostra pona la mórté! Se tráiesca Patria! Se tráiesca Imperatulu!*“

Fetorii erupsera în strigate „*Sé tráiesca Imperatulu!*“ Dupa acést'a esecutá music'a „*imnulu imparatescu*“, ér „*Corulu vocalu a ostasiloru romani dela alu II. batalionu*“ intonéu sub conducerea bravului serginte *Maca-veiu Sav'a* „*Deasceptate romane*.“ Corulu vocalu a ostasiloru intoná mai incolo, spre marea placere a dlui colonelu si în genere a dloru oficieri, mai multe canturi nationali si poporali, precumu: „*Hor'a unirii*“, „*Ce e patri'a romana*“, „*Gondol'a*“, „*Marsiuulu lui Iancu*“, „*Veacuri triste ntunecóse*“, „*La bordeiu cu crucea înalta*“ si altele. În fine mersera doi

*) *Salva, Romuli, Parva, Nepos* sunt numele de la patru comune romane din districtulu Naseudu, cari comune si-au capetatu acele nume cu ocaziunea organisării acéstui regimentu la anulu 1763, si cari nume, cuprinse în o sentintia, semnifica: Stranepotii colonieloru romane nu potu peré, căci suntu salvati.

suboficieri si multiamira în numele tuturor ostasiloru romani, dela acestu regimentu dñulu colonelu *Murgici*, pentru simtiemintu manifestate si simpatia sa facia de natiunea romana.

Dupa aceste credu a casianá buclá onoratulu publicu cetitoriu a pretiuitei „*A bine*“, déca cu acést'a ocaziune voiú însemna la acestu locu numele domniloru oficieri romani, cari se afla de presinte în acestu regimentu. — Se afla adeca dñii: locotenenel colonelu *Iosifu Velicanu* de Boldog-Mezó, capitani: *Borgovanu, Bihoiu, Zegreanu, Bimide* (în institutul geograficu în Vien'a), *Cosgar'a*; supra-locotenenții: *E. Marginean, Anculea, Ilesiu si Sandulu*; locotenenel Aldea alias Popa de Coman'a de Josu, *Pura Dragoiu, Nicóbra, N. Margineanu si Macac* (în reserva) si aspirantulu de oficiar *Sak*. De nationalitate serba suntu: dñii majori *Miletici* si capitanelu *Stoicovici*; cei-alalti de oficieri suntu parte croati si boemi, parte nemci si putieni italieni, dar toti iubitori de dreptu si scutiti de ura nationale. —

Apoi inca un'a. În tom'a anului trecut tramise multu meritatulu si demnulu colonelu în pensiuene, dñulu *D. Ursu*, 16 teneri romani din districtulu Fogarasiului la acestu regimentu, cu scopu de a imbratiosia statulu militar si de a se prepará fiitoru oficieri.

Unu faptu de mare recunoscentia de partea fie-carui sufletu de romanu cu inimá romana. Dintre acesti 16 teneri se afla 10 institutul de cadeti din Posionu, ér 6 în cel din Sibiu.

Inchisaiandu corespundintia-mi presintu nu potu a nu aduce în numele tuturor romniloru de la acestu regimentu multiamita publica demnulu dnu colonelu *Murgici*, pentru simtiemintele curate si simpatia ce nutres pentru natiunea romana, asecurandu-lu totu odata, că pona va stá în fruntea acéstui regimentu romanu unu astu-feliu de comandant care va sci se-i respectedie onórea nationale, pona atunci ostasiulu romanu va fi stare a trece prin focu si prin apa, a-si versá sangele si a-si sacrificá viétia pentru Monarchulu si Patri'a sa. —

M. A.

Romania — regatu!

Diariulu vienesu „*Deutsche Zeitung*“ scrie în nrulu seu 1535 din 11 l. c. că la cetatea principelui *Carolu I.* se se nutrésca odata aspiratiuni mari, facendu-se tóte pretirile pentru ruperea si a celoru din urma gaturi a Romaniei cu Turcia, prin denegar tributulu si dechiararea Romaniei de státu suveranu, cu rangu de „regatu.“ Atátu armaru accelerata a tierii, câtu si apropiarea prin pelu cătra partidulu nationale-liberale de cá ar fi începutulu realisării acéstui planu.

Nici la asta ocaziune inse diariulu nostru nu póte lasá a nu batjocuri pe Romania cea ce se pare a stá la ordinea dilei în diartic'a nemtio-jidovésca. — Elu scrie adeca „*Politicii romani sunt portati de o ambitiu extraordinaria. Ei visédia de o mare Dacia Romania de la Tisa'n Marea-négra, în caru totu insulu din densii va ocupá dieci de parturi si demnitati cu venituri grase, si va paduná nenumerata multime de galbeni.*“ Surd'a ideia a acestei amestecature de Sili si Celti (?) de a-si trage originea de la Romanii antici, li dá poterea de a nutri astfé de aspiratiuni, a caroru reprezentanti sunt press'a romana, ministrii, generali si alti bati însemnati romani. În mas'a poporului inse, aceste aspiratiuni inca n'au strabatut Tieranii romani, cei de abia de câti ani eliberati de barbar'a iobogfa, sunt cu mult mai apatici si tempiti, decâtu a se poté sufleti pentru astfelu de aspiratiuni gridoase. Ei nu cunoscu alt'a, decâtu instinctele mai de diosu, si o ura în contra tuturor cari stau materialminte mai bine decâtu dar deosebitu ei urescu pe jidani si magi

Romanii inse nici candu n'au fostu resboinici, si nu se vor insufletii nici de astadata pentru infiantarea cu arm'a a unui mare statu nedependinte!

La cetirea acestoru varsari de mania nemptio-jidovesca, noue ni cade in minte dical'a Romanului: „de cine nu-ti e frica, nu te dore capulu;“ si „de unde nu e focu, nu esa fumu.“ Sè fimu deci cu luare a minte, caci la tota templarea Orientele in curendu trebuie sè fie teatrulu a mari eveneminte! —

Causele marei morbositati a soldatului romanu in armat'a austro-ungara.

Soldatulu romanu din armat'a austro-ungara suferu de multe si grele morburu. Este acest'a o asertiune forte triste pentru noi; dar cautu sè o recunoscemu de adeverata, caci statistic'a ni o dovedesce de adeveru. Candu facemu inse acest'a, t'rbue totu de odata sè ne intrebamu, c'a ce pòte fi ore caus'a?

Constitutivnele fisica a Romanului nu pòte fi, caci Romanulu dela natura e robustu si am aretatu si statisticu in nrulu trecut, c'a valoarea fisica-militare a Romanului este din cele mai insemnate. Unde sè fie deci caus'a?

Este sciutu c'a Romanulu a casa da cu un'a cu doue, elu nu pre cade in dese si grele; de ce inse nu e asià si in armata, potemu usioru precepe si deduce, de omu com-sunt trairulu si indatarea a casa, si apoi reflectandu cum li su aceste la armata.

Scimu, c'a Nemtii se ocupa deosebitu cu industria, prin urmare, jumii nemti petrecu multu timpu — nainte de a fi inrolati la militia — totu prin fabrice, c'ne, lucratorie si orasie; pe aci ei se deprindu deci atatu la multe regule restringetorie de libertate, c'atu si a nu fi totu printre ai sei, precum apoi peste totu cu aerulu infectatu. Aora de aceea multe t'nturi locuete de Nemti sunt si dela natura forte nesaneetose, ceea ce areta si multii cretini, gusiati si tuberculosi, de prin Saleburgia, Stiria superioare, Austria superioare si inferioare; apoi pe langa aceste, Nemtii traiescu acasa cam reu. Din aceste cause provine apoi pucin'a aptitudine fisica-militare a Nemtiloru, ceea-ce se vede in numerozu micu de recruiti nemti dupa cum s'a aretat in nrulu precedente a acestui diariu. Dai totu de aici urma, c'a — fiindu deprinderile trairulu tenerului neamtiu, mai nainte de inrola re, multu asemeni cu vietia militare — c'at Nemti au remasu odata sanetosi si apti pentu militia, acei-a apoi sunt oceliti si nu se dau un'a cu doue boleuru, mai alesu c'a ei vinu a fi transportati prin t'nturi inca mai sanetose decatu cele pe unde traiera nainte de inrola re, ceea ce firesce c'a li priiesce multu!

Nu este inse totu asià si cu soldatulu romanu. Romanulu s' ocupa acasa deosebitu cu economi'a de cambru sèu de vite, si peste totu petrece in aeru liberu prin muntii, v'ale si campiele cele sanetose ale Daciei; pe aci se deda elu la aeru curtu si la o nedependintia mare in ocupatiunil' deprinderile, trairulu si imbracamentea sa, se deprinde la unu trairu bunisiuru, cu manca i naturali nesticicate prin rafineria si cu apa cristalina sanetosa, si se invetia a fi totu printre ai sei. Cu intrarea in statulu militaru ins' inceta deprinderile si modulu de vietuire a Romanului. Mai antaiu recrutulu romanu e transportatu prin regiuni nesaneetose d. e. prin Austria, Galitia etc.; pe aci e bagatu in casarmele cele intu-necose, umede, nectate si peste totu ruinate de sanetate. V'ne apoi disciplin'a de feru, ce i rapesce totu nedependintia in ocupatiunil' lui personale si in t'ote deprinderile sale; èr langa acest'a, c'atu de reu i priiesce uniform'a, ni o spurcandu cu duosia insusi soldatulu romanu neamtiule, cum me anta: „F. . . . mortii iungu curele etc.“ Pe langa aceste mai uscu pe soldatulu romanu

si menagea cea rea si nesuficiente, caci pe candu in unele state europene capeta soldatulu de trei ori fertu la di, pe atunci in Austria capeta numi odata, si precandu portiunile de carne in mania sunt de 40, in Serbia de 32, in Fracia de 30, in Anglia de 38 etc., pe atunci in Austria sunt numai de 14 decagrami. Si mai sus de t'ote storce pe soldatulu romanu p'ecerea intre straini si sub comanda intr'o imba straina lui; astufeliu apoi dorulu de i sei, dorulu de cas'a-sa, de satu-so, de t'ientulu seu, — unde s'a nascutu si-a crescutu in multe dile de suvenire placuta, — subsepa fe te sanetatea soldatului romanu, si d'ora mai multu de c'atu t'ote alte necasuri si strapatie stasiesci i strobescce poterea si-lu face disp'usu la morburu dese si grele.

Pe langa acest'a d'ora s'ar mai potè insira intre causele morbositati soldatului romanu in armat'a austro-ungara si aceea imprejurare, c'a medicii militari nu-si prea facu scrupuli la asantarea Romanului, ci inroledia pote si de cei mai pucinu sanetosi, cari firesce c'a intre necasurile ostasiesci se bolnavescu mai iute. Apoi mai contribue pote la morbositate soldatului romanu si imprejurare, c'a elu pana e sub arme, printre straini si in necasuri, nu prea capeta ajutorie de acasa, ca sè-si mai aline necasurile, pe candu parintii soldatiloru nemti, chiar si cei mai seraci, trametu fecioriloru loru ceva banisiori la fie-care luna.

Aste din urma inse nu-su cause principali, ci cele mai nainte insirate sunt cele de frunte, si tocmai de aceea nu avemu de a ne mira, c'a vigorosulu romanu suferu de multe bole, pe candu cosmopolitii de Nemti, Cehi sèu Slovaci nu asià. —

Cernauti, martiu 1876.

Nu credu sè fie vr'unu omu luminatu, care sè nu fie petrundu pana in renunchi de adeverulu, c'a precum tenerimea este viitorulu, asià viitorulu fie-carui poporu aterna deci dela crescerea si instruirea ce si-da fiiloru sei. Nu-i lipsa a dovedi acestu adeveru, fie-care pagina a istoriei ni-lu areta in t'ota deplinetatea sa, si lu-sustiene prin nenumerate esemple eclatanti.

Facia de aceste inse ni este detorintia sè nu scapamu nici odata din ochi, ci cu t'ota atentiunea sè urmarimu crescerea si instruirea ce se dà teneretulu nostru, in scolele nostre publice. Ast'a este de lipsa parte pentru a constata direptiunea buna, parte pentru a infera defeptele; din ambele casuri ni se imba folose mari, daca vremu sè lucr'amu cu seriozitate pentru unu viitoru mai buna a Romaniei, peste totu. Sè facemu deci totu ce potemu in asta privintia, firesce fie-care dupa poteri si si numai in parte, daca peccatele trecutulu nostru au servitu reutatei euistice a poteriloru europene intru a ne impartii intre sene casi judeii hainele lui Christosu.

S'a scrisu in acestu diariu multisioru despre scolele romane din Bucovina, atatu rurali, c'atu si mediloeie; credu c'a se va mai bate ferulu si omenii de bine se vor grupà si consolidà si vor si pune la cale imbunetatierea scoleloru rurali si mediloeie de la noi. Un'a inse nu s'a atinsu pana acuma; pòte chiar cu intentiune, desi aci nu credu a fi la locu consideratiuni de oportunitate, fiindu adeca aci vorb'a de facultatea teologica, de carea t'rebuie sè grigimu ca de ochii din capu, caci aici se formedia naturalii si nemedilociti luminatori si conducetori ai poporulu.

Mai nainte studentii in s. teologia erau chiar casi intr'o prinsoria babilonica, caci fiindu mai toti sermani, erau avisati la vietia de convictu, èr aici erau patru ani de dile maltratati prin regule casnice ce sufoca ori ce desvoltage spirituale si corporale; lucru firescu apoi c'a de aici esiàu numai ca nescu umbre si si ca atari mai multu instrumente in manele despotismulu.

De candu cu infiantarea universitati cer-

nautiane e dreptu c'a s'a cam schimbatu lucrulu. Studentii in s. teologia potu acu sè guste mai multu aeru liberu, cercet'andu dupa ordinea disciplinare ore oblegate si neoblegate si pe la alte facultati; prin ast'a apoi castiga multu si din contactulu cu studentii de pe la respectivele facultati. Si nu numai at'at'a. Venerabilele consistoriu metropolitanu binevol a li concede a luà parte ca membri ordenari la societatea studentiloru dela universitate, „Arberosa;“ din acestu favoru multu potu deci sè profite, si credemu c'a vor si profità.

Facia de aceste inse multe ar fi de doritu inca, dar mai cu sèma doue. Antaiu ar fi adeca de lipsa ne-aparatu, ca ordenea casnica din seminariu sè se modifice, caci asprimea ei astadi e cu atatu mai sentita, cu c'atu c'a teologii vinu mai adese in atingere cu studentii liberi ai universitati; apoi prin ea — dupa cercustariile de acu — nu se ajunge decatu dora chiar contrariulu dela ce se intentiunea si peste totu torturarea si de aici debilitarea corporale a seminaristiloru. A dou'a ar fi, ca dnii profesori dela facultatea teologica — nu numai unii, ci cu totii — sè deprinda pe teologi mai multu in manifestarea vointiei si pareriloru loru proprie, si sè nu nisuiasca — mai alesu unii — a-ii t'ientè totu in sclavagiu spirituale prin aceea c'a sufoca in ei totu sentiulu de ambitiune si li impunu supunere orbesca; acest'a cerere este cu atatu mai momentosa, cu c'atu c'a dela implenirea ei potemu cu tempulu contà la o lucrare a preotimei contra asupritoriloru nostri, èr din contra, teologii dedati totu in supunere orbesca, ca preoti devinu sclavi asupritoriloru nostri, contra caror'a n'au curagiulu nici candu a se aperà nici pe sene, nici turm'a loru!

Credu, c'a cei chiamati vor binevol a luà in consideratiune aceste observari facute in interesulu viitorulu nostru; peccatulu va cadè asupra celoru vinovati. —

L. Panciova, dominec'a floriiloru 7

De prin mai t'ote t'ienturile romane am cetitu in pretiuit'a „Albina“ sciri cu privire la scole; unele — mai alesu din Bucovina, nu ne pre imbucurara, dar apoi reportu despre infiantarea ici de fundatiuni scol. c de reuniuni invetiatoresci, si mai aiurea de t'ienerea de essameni cu succesu etc. ni nara multa mangaiare sufletesca. Fac aceste inse mare dorere sentiranu, vedea c'a de prin partile nostre nu se reporta nemi-desi vai ce multe ar fi de scormonitu.

Multi vor fi, cari sè credia, c'a d'ora bue sè ni merge pre bine si in marea intèlire d'ora chiar uit'amu sè spunemu lumei manesci despre starea scoleloru dela noi; alesu vor fi trairu in asta credintia ce ru sciù, c'a scolele nostre au fost in stare a sub stepanirea militare. Pòte sè credia si c'a stepanirea magiara ni-a tempitu osce sentirile si ni-a pusu calusi in gura! Chia aceea vinu sè spunu in parte unele d'pre starea scoleloru dela noi.

De pe la noi ar t'rebuì sè resune de elimi-mai imbacuratorie sciri despre adeverata t'ogresu, caci starea scoleloru in sene luata indestulatoria, de-ora-ce pe la noi mai ir care comuna sunt câte duoi si si trei t'ori cam bine dotati, precum si edific' facutu dupa t'ote recerintiele si indiestrate e si rollocele de lipsa la instruire. Tote a Bu-sunt inse remasitie dela stepanirea cea tistica militare.

Dar de candu cu stepanirea cea t'atutunale si liberale a Magiariloru, totu t'ote remase de sub militia bunu, incepe a ca pre asià si cu scolele. Am ajunsu adec' intia nici nu mai essistu autoritati scolari, t'ienemu s'a desfiintiatu graniti'a, si asià nin nantea pravighiedia si nu se ingrigesce de u de o starii scoleloru nostre. Caus'a este poporu-scia inca, c'a care scola are sè fie con si carea comunale, si apoi de aici ni Serbii

toritate nu se ingrigesce de ele. Pana candu inse totu asiá?

Dar óre unde jace vin'a? — Eca se o spunu prin unu essemplu.

Ven. consistoriu din Caransebesiu esmise sub 13 dec. 1874 nr. 343 una circularia cátra comunele din fost'a granitia militare, prin carea le provoca, cá daca ar doir care-va din propriulu seu indemnú sè-si tiena caracterulu confessiunale alu scolei sale, atunci sè dèe in asta privintia o declaratiune formale. Este chiar unu anu, candu in comun'a Usdinu s'a convocatu la dominec'a florteloru sinodu parochiale straordenariu in acèstasi cestiune, si cu unanimitate s'a declaratu scol'a din asta comunitate de scola confessiunale. Declaratiunea formale in asta privintia, amesuratu ordinatiunii consistoriali, s'a tramesu in data parintelui protopopu in Panciova, spre a fi naintata la venerabilele consistoriu. Ce s'a templat de atunci cu declaratiunea ast'a? — scie Ddiu. Cea ce se scie in Usdinu inse este, cá nu se scie inca cá ce caracteru are scol'a. Apoi astu-feliu stá lucrulu si pe aiurea; cáci mai peste totu urmasera declaratiunile pentru scole confessiunale; de aci apoi se vede escriendu-se concurse pentru statiunile invetiatorescu de prin fostulu confiniu militare candu prin consiliile scolari, candu prin comitetele parochiale; si urmarea este, cá câte odata nime nu se ingrigesce de starea scoleloru, ér de alta data se apuca câte doue mósie sè grigesca copilulu, ceea ce tocmai la negrigire si mai mare duce.

Standu astu-feliu lucrulu, e de doritu, ca in prossimulu sinodu sè se puna dnii deputati a deslegá odata acèsta cestiune. Rogámu deci omni deputati sinodali din pártile nostre aduca aminte de acèsta cestiune insemi sè cera in sinodu lamurire, urnindulu carulu din petri. —

Cetatea-de-petra, aprile 1876.

Se apropia ánea cursulu scolasteculu /6, candu invetiatorii dela scolele populare au ferie de 2—3 lune. In acestu tempu de vacatiune a fost usu a se tiena in diecesea Gherlana asiá numite „cursuri seplementarie“ invetiatorii populari. Nu sciu cum va fi tempu; credu inse a fi potrivit a face o observári in asta privintia inca de pe acuma, si rogu fórte pe cei ce stau in fruntea loru nostre scolastece, sè binevoiesca a se ocupa in consideratiune.

„Cursurile seplementarie“ au fost, sunt astu tempu póte nu vor incetá a fi la noi mai cu scopu si folositorie, dar chiar si necesarie. Ast'a din doue puncte de vedere. Cáci peste totu invetiatorii nostri stau in privintia materiale, si asiá nu potu procura isvorele de lipsa pentru a tiena in progresele ce se facu pe terenulu pedagogic, si apoi si altu-feliu nici nu avé tempu materiale a le urmari, táci a se ingrigi, pe langa trebele scole a de castigarea traiului de tóte dilele, ca s'era de fome; de aci urma deci necesitatiu a li se improspeta cunosciintiele (ce in vr'unu institutu pedagogicu, cátu alesu a-ii face cunoscuti cu progresele ce se facu pe terenulu crescerii si instructiunii. F cáci vai cáti invetiatori mai avemu táci si nici pe departe preparati pentru tice ce chiamare, si carora este deci de d'aci torná in gamalfa chiar si cele mai diári principie pedagogice-didactice. — In osu cursurile supletorie sunt de mare nevoie la noi; apoi afora de aceea la tientiiloru se dá ocaziune binevenita invetiatoru seraci — fora d'a mai face alte campreunate cu spese multe — a se succu acèstenele de calificatiune, ceea ce de perca din partea competente cu atát'a loru mai chiar strictetia.

puru
mai r
gravi a lui I. C. Kiss.

Si aci este, unde pai se observu un'a. Legea scolasteca dela Gherla impune fie-carui invetiatoriu a se supune examenului de calificatiune; dar de aceea ei nici nu visedia, cá in corpu invetiatorescu se mai fungenie ómeni de ai azbuchiloru si cu tátu mai pucinu de cei cari abia au esitu d'aci pe bancele scoleloru principali séu normali, prin urmare fora nici o pregatire pentru carier'a invetiatoresca d'aci cum cere tempulu de astadi. Si totusi pe ai esci sunt impenite cu multe statiuni invetiatoreni ce abia au absolvitu scol'a normale d'aci la Baia-mare.

Si inca nu numai táta. Ohvinu pe la noi casuri de chiar invetiatori harnici sunt destituiti din postu si incuti prin azbuchieri. Si sè te miri din ce cauza! Ori pentru cá nu vreu sè-si imparta betulu salariu cu nemediatii loru superiori, ori pentru cá ruginitii superiori nu-ii potu suferi díu caus'a metodei noue de instruire, ori pentru cá trebue sè se faca locu la vro rudenia flamanda de a superiorulu!!! Apoi fresce, cá superiorulu iau preteste si informatiunile protopopesci se iau tote de bani buni la maritulu ordinariu gherlanu! Multe-su atari casuri pe la noi; mai prospetu inse este destituirea invetiatoriulu din Boiu-mare si inlocuirea lui prin unu azbuchiaru din veaculu trecut. Apoi chiar acú este amenintiatu invetiatoriulu din H. Lapusiu cu perderea postulu seu, pentru a face locu la unu betivu de cantoru!!

Câte rele nu se nascu apoi din asta nefericita stare, atátu pentru statulu invetiatorescu, cátu si pentru poporulu nostru celu ce prin nesciint'a sa si lips'a de luminatori adeverati este espusu la multime de necasuri si despoiári din partea lipitoriloru straine ce se afla printre elu resirate!!

Si de aci forte mare nedreptate facemu poporulu, candu i strigámu cá e lenesiu, cá nu iubesco invetiatu'a, cá nu vre sè se aplece la maestrie etc. Cum sè se destepte poporulu si sè se intaresca materialminte, candu preotulu seu grigesce numai sè-si imple burt'a sa, carturarii sei se lapeda de elu, ba advocatii ludespoia chiar, dandu man'a cu jidovii intru a-lu espropriá; ér scolele nu-su in man'a barbatoriloru conscii de chiamarea loru! Si intre atari imprejurári dora chiar ar fi mai bine sè se inchida atari scóle, decátu sè mai remana in mani nechiamate, prin ce poporulu mai multu si-perde placerea si increderea cátra ele si de aci cátra invetiatura. Nu-i asiá?

Am atinsu mai multu in genere acestu reu, in specialitati multe inse nu me lasu de asta-data, nu dora pentru cá asi urmá svatulu mamaligariloru nostri, cari dicu cá trebue sè fie omulu totu celu supusu, ca sè nu-si aprindia cáltii in capu; ci pentru cá speru cá venerabilele consistoriu gherlanu va luá in considerare si asta constatare generale si va cercá a se informá mai bine despre starea scoleloru de la noi, fora a dá crediementu neconditiunatu informatiuniloru protopopesci.

Si in urm'a tutororu acestora vinu cu umilit'a rogare cátra ven. ordenariatu din Gherla, sè binevoiesca a despune si pentru estu tempu tienerea „cursuriloru seplementarie,* la cari inse sè ordina a se infacisia toti invetiatorii, dar cu deosebire si sub aspra pedepsa toti cei ce nu si-au castigatu cunosciintiele pedagogice-didactice in vr'unu institutu preparandiale si apoi cu acestia sè tiena si essamene, ér nedovedimlu-se ei destulu de calificati sè-ii destitue din posturi. Numai prin o atare cura radicale potemu asteptá imbunetatierea stárii scoleloru de pe la noi, si cam cum audu chiar din intréga diecesea. Pana nu se face ast'a inse, invetiatorii ce fecera cursurile preparandiale credu cá nu e de lipsa sè merga — casi pana acilea — mai numai ei la „cursurile

seplementarie,* pe candu cei necalificati ori mergu, ori de mergu nu sunt supusi la censura, ér dupa aceea nici nu vreu sè scie de ordinatiunile pentru essamenele de calificatiune. Sálutu din anima ordinatiunea, prin carea sè impune invetiatoriloru supunerea la essamenele de calificatiune, dar ceru sè se iée despustiuni ca cea mai sus atinsa; pana nu se face asiá ce-va, cu cunosciintiele castigate dela excellentele redactoriu dela „Scol'a romana,* Vasiliu Petri, pe candu era profesorulu preparandiale in Naseudu, credu multi invetiatori cá nu e lipsa a se mai supune la essameni si vedendu turm'a nepreceptuta de azbuchieri nici n'au indemnú sè se supuna, de ora ce si asiá potu fi invetiatori mai buni ca azbuchierii. Asiá credu si — Eu.

Deputatú alesi la sinodulu eparchialu aradanu:

In cerculu Aradului protop. F. Ratiu preotiescu; mireni: I. P. Desseanu, si Dr. Oncu.

In cerculu Chisineului: preotiescu I. Cornea; mireni: M. B. Stanescu si Flor. Varga.

In cerculu Siriei: preotiescu G. Vasileviciu; mireni: I. Moldovanu si P. Draga.

In cerculu Radnei: preotiescu Ios. Belesiu mireni: I. Belesiu si P. Milovanu.

In cerculu Termisiorii: preotiescu M. Dregheciu; mireni: Dr. P. Vasiciu si G. Ardeleanu.

In cerculu V. Besiu si P. Giurma. Singei: preotiescu F. Damasia; mireni: V. Babu.

In cerculu Chisocului: preotiescu G. Cratiunescu; mireni: G. Ardeleanu si D. Cadariu.

In cerculu Lipovei: preotiescu I. Tiranu; mireni: G. Fagararu si I. Tuducescu.

In cerculu Birchisorului: preotiescu L. Barzu; mireni: Dr. Eug. Mocioni si C. Lazaru.

In cerculu Borosiu-Inviciu: preotiescu Ioanu Cornea; mireni: Iosifu Popoviciu si Emanuilu Missiciu.

In cerculu Buteni: preotiescu: Constantinu Gurbanu; mireni: Sig. Popoviciu, si Emericu B. Stanescu.

In cerculu Halmagiu: preotiescu: protopresbiterulu Ioanu Groza; mireni: Sigismundu Borlea, si Teodoru Popu.

In cerculu B. Comlos: preotiescu protopresbiterulu Vincentiu Sierbanu; mireni: Georgiu Gataiantiu, si Petru Petroviciu.

In cerculu Oradiei: preotiescu: Andreiu Papp, vicariulu eludii. Nic Zigre, si Nic. Diamara.

In cerculu Pestesiuului: preotiescu: Petru Suciu, asesoru si I. Popu. ferinte: mireni: Ales. Filipescu.

In cerculu Tincai: preotiescu: Simeonu Bic'a protopresbiterulu Oradiei; mireni: Georg. Dringa si Ios. Boto.

In cerculu Beliului: preotiescu: Iosifu Pintie, administratorulu; mireni: Vinc. Mangra si Ier.

In cerculu Beinsiului: preotiescu: Eli'a Mog'a, protopresbiterulu; mireni: Paulu Popu si Part. Cozma.

In cerculu Vasoului: preotiescu: Vasiliu Papp, protopresbiterulu; mireni: Paulu Fasia si Georgiu Popu.

In cerculu... preotiescu: Ioanu Ciocanu.